

А, по-друге, на думку автора, задля досягнення кращого розуміння соціальної та, відповідно, міжнародно-політичної динаміки, необхідно збагатити методологію дослідження об'єктів політичної науки доробками інструментарію когнітивних, психологічних та нейронаук.

Література

1. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений/ А.Р. Лурия. – М.: Издательский центр «Академия», 2003 г. – 384 с.
2. Lakoff G. The Political Mind: Why You Can't Understand 21st-Century American Politics with an 18th-Century Brain/ George Lakoff// Viking Adult. – New York, 29 May 2008. – 292 p.

Вербицька В.В.

аспірант кафедри міжнародних відносин

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

СУБ'ЄКТИ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Для віртуальної дипломатії на сучасному етапі її розвитку характерна інституціональна невиокремленість, тобто фактична відсутність державних і недержавних органів, установ та організацій, діяльність яких спеціалізується виключно на питаннях здійснення дипломатичної діяльності в мережі Internet. З теоретичної точки зору важливим є аналіз та структурування наявних інститутів та суб'єктів, яким на даний момент підпорядковано реалізацію віртуальної дипломатії в світі. З практичної точки зору таке дослідження є важливим для розробки стратегії застосування віртуальної дипломатії у відповідності до зовнішньополітичних інтересів держави, оскільки воно дозволить наочно побачити необхідність наявності конкретних інститутів чи установ, що вирішували б певні поставлені перед ними задачі.

У народній енциклопедії Вікіпедії із посиланням на Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона дається наступне визначення дипломатії: «Дипломатія – діяльність голів держав, урядів і спеціальних органів зовнішніх відносин щодо здійснення цілей і завдань зовнішньої політики держав, а також щодо захисту інтересів держави за кордоном» [4]. В той же час, в проєкті #DDR16 (Digital Diplomacy Rating 2016), в якому підраховано рейтинг розвитку віртуальної дипломатії в різних країнах світу, проаналізовано присутність виключно міністерств закордонних справ у віртуальному просторі, а саме наявність їх офіційних сайтів та аккаунтів в соціальних мережах (Twitter, Facebook, ВКонтакте та інших) [1]. Але, на нашу думку, неможливо нівелювати

вплив на зовнішньополітичні відносини держави та досягнення її зовнішньополітичних цілей, який здійснює присутність (чи відсутність) голови держави або державного уряду у віртуальному просторі. Саме тому при визначенні суб'єктів віртуальної дипломатії вважаємо недоцільним обмежуватися лише міністерствами закордонних справ.

Якщо розглядати дипломатичну діяльність (особливо у віртуальному просторі) як складову зовнішньополітичної комунікації, важливим буде зазначити, що зовнішньополітична інформація передається трьома основними способами: 1) через спеціалізовані установи та інші організації; 2) через посередництво засобів масової комунікації; 3) через неформальні контакти. [2, с. 224]

В той же час, неможливо не відзначити, що, в умовах стрімкого розвитку мережі Internet та її специфічного функціонування кордони між особистим і офіційним певним чином стираються, а отже формулювання «неформальні контакти» стає досить розпливчатим.

На думку Сашука Г.М. [6, с. 153], у рамках сучасного глобального інформаційного простору постійно виникають нові форми інформаційних співтовариств, які можна використати для реалізації геополітичних інтересів країни. Умовно інформаційні співтовариства можна розділити на державні і недержавні, специфіка функціонування яких істотно відрізняється. Але й за таким принципом структурувати суб'єкти віртуальної дипломатії складно, оскільки віртуальна дипломатія не обмежується виключно наданням якоїсь інформації.

Саме тому суб'єкти віртуальної дипломатії варто розглядати на прикладі існуючих в світі інститутів, організацій, установ, пов'язаних з її здійсненням, в контексті вирішуваних нею завдань. Завдяки віртуальній дипломатії на сьогоднішній день можливо вирішити наступні завдання: 1. Технічне забезпечення дипломатичної діяльності; 2. Здійснення публічної дипломатії; 3. Освітня діяльність [3, с. 35].

Перша група завдань, на нашу думку, покладається виключно на міністерства закордонних справ та дипломатичні представництва, оскільки вона стосується переважно їхньої взаємодії один із одним (як внутрішньої, тобто між установами однієї держави, так і зовнішньої, тобто в разі комунікування із аналогічними установами інших держав).

Друга група завдань, як напрямок віртуальної дипломатії, є найбільш розвинутим, про що свідчить наявність численних організацій, що займаються його реалізацією. В даному контексті цікавою є думка Трофименко М.В., що розглядає віртуальну дипломатію США як нову публічну дипломатію, яка відрізняється від традиційної використанням новітніх технологій, орієнтованістю на молодь та неурядові організації, а також горизонтальним механізмом реалізації поставлених завдань [7, с. 185].

Прикладом установ та організацій, що здійснюють моніторинг громадської думки у всесвітній мережі Internet стосовно держави та її політики та формування повідомлень і реакції на негативну інформацію, може бути команда фахівців Держдепартаменту «Digital Outreach Team» (США); агентство «Präsenz Schweiz» (Швейцарія); Бюро комунікацій (BCD) в Міністерстві закордонних справ та зовнішньої торгівлі (Канада); Бюро з координування новин, Адміністративне бюро з пропаганди в Інтернеті, державне інформаційне агентство «Сінхуа» (Китай). В Японії особливе місце в моделюванні іміджу Японії за кордоном (як одного з завдань публічної дипломатії – примітка Вербицької В.) відводиться відомим особистостям, які служать посередниками в комунікаціях з міжнародною громадськістю.

Для здійснення третьої групи завдань віртуальної дипломатії залучено найбільшу кількість неурядових організацій та установ, оскільки на меті мається не лише практичне виховання дипломатів, але й (враховуючи акумулювання кращих знань і досвіду як одне з завдань третьої групи) – розробка стратегії реалізації віртуальної дипломатії.

У число відомств США, залучених до процесу формування регіональних пріоритетів, змісту тих або інших програм, розподілу фінансування, входять, наприклад, відділи в Держдепартаменті – з освіти та культури (Bureau of Educational and Cultural Affairs), з інформаційних програм (International Information Programs) і з вивчення зарубіжної блогосфери (Digital Outreach team), Агентство з міжнародного розвитку (Agency of International Development) і Рада керуючих мовленням (Broadcasting Board of Governors), а також президент, Рада національної безпеки і Конгрес США, напівурядові агентства, апарат аташе з культури США разом з інформаційними центрами США в зарубіжних країнах, благодійні фонди та неурядові організації США (фонд «Євразія», фонд Сороса, фонд Маккартур, фонд Форда), Відділ планування і Міжвідомча робоча група з оцінки освітніх програм публічної дипломатії (Interagency Working Group (IAWG) on the US Government-Sponsored International Exchanges and Training) в Держдепартаменті, Комісія радників президента з публічної дипломатії (Advisory Commission on Public Diplomacy), різні мозкові центри (корпорація РЕНД або Центр стратегічних досліджень) та деякі інші [7, с. 185].

В Канаді, окрім керівництва веб-сайту Міністерства закордонних справ та зовнішньої торгівлі, дослідженням тенденцій розвитку міжнародної політики та наданням рекомендації в цій сфері уряду країни займається Відділ стратегічної політики (Strategic Policy Branch) [5, с. 169]. У Великій Британії з цією ж метою створено Відділ стратегії використання інформаційних технологій (ITSU) [5, с. 172]. З метою протидії стихійному формуванню образу країни в Китаї створена потужна державна система ведення інформаційного протиборства, в якій найважливішими структурами є держструктурами є Дослідницьке бюро

при Держраді КНР і Системно-аналітичний центр Міністерства державної безпеки [8].

Таким чином, суб'єктами віртуальної дипломатії виступають інститути, установи, організації, посадовці та особистості, які мають на меті просування загальнодержавних інтересів країни та реалізацію відповідних до них завдань. Перш за все до суб'єктів віртуальної дипломатії можна віднести: Міністерства закордонних справ та дипломатичні представництва, урядові та неурядові організації з формування та відстеження громадської думки, авторитетні інформаційні агентства та ЗМІ, перші посадові особи та відомі/популярні в мережі Internet особистості, дослідницькі центри, благодійні та неурядові організації. Різноманітність суб'єктів віртуальної дипломатії пояснюється різнобічністю вирішуваних нею завдань, які фактично не можливо об'єднати в одному суб'єкті. Виняток може становити лише Міністерство закордонних справ за умови створення в ньому структурних підрозділів.

Література

1. Digital Diplomacy Atlas [Електронний ресурс] // Digital Diplomacy Rating 2016 (Офіційний сайт) – Режим доступу до ресурсу: <http://digital.diplomacy.live/mfa-digital-diplomacy-atlas/>.
2. Бороденков А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності дипломатичного представництва у країні перебування [Текст] / А. Бороденков. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2006. – № 59 (Ч. II). – С. 224–226.
3. Вербицька В. В. Теоретичні основи віртуальної дипломатії [Текст] / Варвара Валеріївна Вербицька. // Грани. – 2015. – №11/1(127). – С. 34–37.
4. Дипломатия [Електронний ресурс] // Википедия – Режим доступу до ресурсу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Дипломатия>
5. Піпченко Н. О. Ідеологія віртуальної дипломатії США, Канади і Великої Британії [Текст] / Н. О. Піпченко. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2008. – № 78 (Ч. 1). – С. 164–175.
6. Сашук Г. М. Імідж держави в глобальному інформаційному просторі [Текст] / Г. М. Сашук. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2008. – № 78. – С. 152–154.
7. Трофименко М. В. Нова публічна дипломатія Сполучених Штатів Америки [Текст] / М. В. Трофименко // Україна і світ: проблеми історії: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 28 листоп. 2014 р. / під заг. ред. К. В. Балабанова. / М. В. Трофименко. – Маріуполь: МДУ, 2014. – С. 184–186.
8. Цензура Інтернета в Китає [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.content-filtering.ru/allinet/regulinet/regulinet_249.html